

Prof. dr. sc. Romano Božac (1942. – 2020.)

Dana 27. veljače 2020. napustio nas je profesor Romano Božac. Vijest o tome potresla me poput strujnog udara. Bila je posve neočekivana. Onda sam shvatila kako se nismo već dosta dugo čuli; nisam mislila na najgore, iako mi je rekao da ima „nekih“ problema. Znala sam da je on uvijek tu i da ga samo trebam nazvati. U tom potresnom i tužnom trenutku proletjele su mi slike našega zajedničkog druženja, suradnje u priređivanju njegovih knjiga u Školskoj knjizi, izdavačkom poduzeću u kojem sam bila urednica za područje biologije.

Kad se spomene ime Romano Božac prva je misao: to je naš najpoznatiji i najpriznatiji gljivar! Gljivama se bavio čitav život. Godine 1983. osnovao je gljivarsko društvo *Kamilo Blagajić*, 1985. društvo *Martinčica* u Labinu te iste godine gljivarsko društvo *Ožujak* u Rijeci. Pokrenuo je 1984. časopis *Gljivarstvo*. Potom se usredotočio na pisanje knjiga o gljivama, napisavši ih dvadeset. Pet mu je knjiga prevedeno na strane jezike – njemački, slovenski i makedonski. Sâm je pak preveo sedam knjiga o gljivama s njemačkog, talijanskog i engleskog.

Za HRT je snimio 40 emisija u sklopu projekta *Leksikon gljiva*. Godine 2006. utemeljio je Hrvatski mikološko-gljivarski savez i bio njegov predsjednik do 2010. Organizirao je 115 izložbi u zemlji i inozemstvu, a diljem Hrvatske održao brojna predavanja o gljivama, njihovom uzgoju i skupljanju. No njegova djelatnost nije ostala samo na prezentaciji i popularizaciji gljivarstva. Profesor Božac je otkrio načine rasta čistih kultura i komercijalne proizvodnje micelija za više vrsta gljiva. Otkrio je 53 vrste gljiva. Ipak, najvažnije mu je djelo *Enciklopedija gljiva*, u dva sveska (Školska knjiga, Zagreb, 2005. i 2008.). U te je dvije knjige tekstem i slikom prikazao oko dvije tisuće gljiva, svrstavši tako svoju enciklopediju među vodeće u svijetu.

Godine 2013. uredio je Muzej gljiva u Zagrebu, u kojem je izloženo oko 1 500 primjeraka gljiva obrađenih postupkom liofilizacije. Time im je potpuno očuvan izgled, boja i oblik. Sve što je u vezi s gljivama bilo je njegov interes, hobi, ljubav, preokupacija.

Romano Božac je diplomirao na zagrebačkom Agronomskom fakultetu, na kojem je magistrirao, doktorirao te radio kao sveučilišni profesor. Predavao je kolegije *Kakvoća i prerada mesa*, *Fermentirani mesni proizvodi* te *Objekti i priprema u tehnologiji mesa*. Ipak, godine 1994. utemeljio je kolegij *Gljivarstvo*.

I u području istraživanja prerade mesa postigao je uspjeh. Patentirao je 36 proizvoda od mesa, vodio je projekte za zaštitu istarskog i dalmatinskog pršuta, za što je dobio i Zahvalnicu. Rezultat njegova znanstvenog djelovanja su objavljena 72 znanstvena rada te 160 stručnih radova i popularnih članaka.

No, prije svega sjećam ga se kao suradnika i prijatelja. Suradivali smo gotovo dva desetljeća. Dane i mjesece sam provela radeći s njime na stvaranju *Enciklopedije gljiva*. Bio je to dug i naporan, a nadasve zahtjevan posao, jer je trebalo paziti na svaku sitnicu, na svaki detalj. Bila je riječ o ogromnom broju slika te jezičnih izričaja i naziva koje je sâm osmislio. Suradnja je ponekad bila burna, jer Božac je bio temperamentan i uvijek uvjeren da je u pravu. Zajedno smo birali prijelom, grafički izgled knjige, koje ćemo gljive staviti na naslovnu stranicu, a posebice boje. Bio je živ i veseo čovjek, pun humora, čovjek koji je znao svaki trenutak učiniti posebnim. Često smo odlazili preko ulice na kavu. Pričali bi o životu, aktualnim događanjima, poznatim ljudima, shvaćanjima života, svojim planovima, nastojanjima, željama. Puno smo razgovarali o njegovom muzeju gljiva, postupcima liofilizacije gljiva, o tome kako je dolazio do rješenja u prepariranju ove ili one vrste gljiva. Bio je pionir u tom poslu, ništa ga nije moglo obeshrabriti niti zaustaviti. Zajedno smo imali promocije njegovih knjiga, putovali smo i izvan Zagreba predstavljajući gljive. Jer one su bile njegova najveća ljubav.

No ta ljubav nije ostala samo na osjećaju. Gledala sam ga s kojom lakoćom postavlja izložbe, imenuje gljive na hrvatskom i latinskom jeziku. I još sam nešto naučila na tim izložbama. Gledala sam dvije gljive jednu do druge, meni su izgledale potpuno jednake, no jedna je bila otrovna, a druga jestiva. Onda mi je Božac tumačio razliku koja se može vidjeti samo ako se gljive stave jedna pored druge. Užas! Nakon toga odlučila sam da ću jesti samo dvije ili tri vrste meni poznatih gljiva. Želudac je želudac, ali glava je glava.

Romano Božac bio je izuzetno marljiv čovjek, vrlo širokih interesa. Volio je more, rodnu Istru, Hrvatsku, volio je život, živio je punim plućima. Imao je mnoge hobije, kao mladić igrao je nogomet (Nogometni klub Jadran iz Poreča), volio je kuglanje i bio predsjednik Kuglačkog kluba Dubrava iz Zagreba. Volio je stolni tenis, bavio se fotografijom, popravljanjem motora, uzgojom ruža i voćaka, ribolovom. Svirao je gitaru te pisao eseje i pjesme. Iako pragmatičan, imao je i nježnu, romantičnu crtu svoje naravi. Tome svjedoči i objavljena pjesma svojoj kćeri Bojani *Mojem cvjetiću*, a izišla mu je i knjiga pjesama *Lice i naličje nedorečene istine*.

Priznanja i nagrade dodijeljene profesoru Bošcu:

- 1994. Zahvalnica za zaštitu Istarskog pršuta, prvog hrvatskog proizvoda s oznakom izvornosti (EU)
- 1994. Nagrada J. J. Strossmayer za izdavački pothvat
- 1997. Nagrada grada Zagreba
- 1999. Državna nagrada za promicanje znanosti
- 2010. Zlatna kuna za životno djelo kojim je zadužio hrvatsko gospodarstvo i državu
- 2010. Državno odlikovanje, Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića za znanost
- 2011. Nagrada za životno djelo za promicanje znanosti o gljivama
- 2012. Spomen-medalja Sveučilišta u Zagrebu
- 2012. Zahvalnica Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- Njegov odlazak ostavio je prazninu u srcima svih koji su ga poznavali, a takvih je mnogo.

Jasna Matekalo-Draganović